



# Verksamhetsberättelse 2016

MURBERGET LÄNSMUSEET VÄSTERNORRLAND

## INNEHÅLL

Inledning	3
Stiftelsen Länsmuseum Västernorrland	4
Museet som mötesplats – integration, inkludering och tillgänglighet	4
Samlingar och tillgänglighet	6
Utställningar och programverksamhet	8
Pedagogisk verksamhet 2016	12
Länshemslöjdskonsulenterna	13
Arkeologi	15
Byggnadsvård	16
Konservering	16
Underhåll av fysisk kulturmiljö	17
Samverkansprojekt	18
Framtidens museum	19
Besöksstatistik	20

VERKSAMHETSBERÄTTELSE 2016

© Murberget, Länsmuseum Västernorrland, Härnösand 2017

ANSVARIG UTGIVARE: Jenny Samuelsson

FOTO: Björn Grankvist

GRAFISK FORM: Christina Sollén

## INLEDNING

Murberget Länsmuseum Västernorrland har ett uppdrag att samla in, bevara och tillgängliggöra länets kulturarv. Detta gör vi med kunskapsuppbyggnad, samlingsförvaltning och publik verksamhet. Verksamheten är mångfacetterad – vi producerar utställningar, programverksamhet och pedagogisk verksamhet, analyserar och dokumenterar kulturarv, samlar och tillgängliggör arkivmaterial och föremål fysiskt och digitalt. Vi tillgängliggör kulturmiljöer på vårt friluftsmuseum och i länet. Vi bedriver kunskapsuppbyggande arkeologi, konservering, byggnadsvård och har också uppdragsverksamhet inom dessa områden.

Förenande för mycket av det vi gör är att vara en mötesplats för upplevelser, reflektion och lärande kring vårt gemensamma kulturarv, i samtid och historia. Vårt uppdrag är att se till att kulturarv och kulturmiljöer i länet är tillgängliga och angelägna för alla. I dagens mångfacetterade samhälle ställer denna uppgift omfattande krav på museiverksamheten – det krävs en reflexiv samtidsanalys och en professionell kärnverksamhet för att kunna förstå och hantera såväl insamlande som tillgängliggörande av kulturarvet inför framtiden. Och hur förhåller vi oss till och arbetar med samtidens stora utmaningar – digitalisering, ökad segregation, globalisering, omfattande migration, klimatförändring? – listan på samtidens utmaningar kan göras lång. För det är genom en välgrundad samtidsanalys som vi kan forma och medvetandegöra vårt kulturarv, och se till att kulturarvet medvetandegör samtiden.

Under 2016 har det hänt mycket på den nationella museiarenan. Vår regering har en kulturpolitik som adresserar kulturarvsinstitutionerna. En kulturarvsproposition har överlämnats till riksdagen, och vi ser för första gången i Sveriges historia ett förslag på en

samlad kulturarvspolitik. Propositionen föreslår bland annat en museilag, som kommer att styra det offentliga museiväsendet. Lagförslaget betonar kunskapsuppbyggnad, aktiv samlingsförvaltning och publik verksamhet som grundpelare i museiverksamheten och det demokratiska samhällets utveckling. Museerna ska bidra till det demokratiska samhällets utveckling genom publik verksamhet, kunskapsuppbyggnad och en aktiv förvaltning av sina samlingar.

Den publika verksamheten ska kännetecknas av allsidighet, öppenhet och kvalitet.

Den ska vara tillgänglig för alla och anpassad till användarnas olika förutsättningar. Likaså ska museerna bidra till forskning och annan kunskapsuppbyggnad inom sina ämnesområden samt aktivt förvalta sina samlingar för att nå verksamheternas mål.

Demokrati och mångfald antas vara de centrala teman som det offentliga samtalet behöver under överblickbar tid, och de behöver vara centrala i museernas verksamhet. Museerna kan fungera som mötesplatser och ge plats åt detta offentliga samtal. För att lyckas med det behöver vi få alla medborgare att känna sig välkomna att delta i museernas publika verksamhet.

Fokus: Att genom samlingar, utställningar och dokumentation, låta användare av olika slag, delta i skapandet av bilden av det förflutna och öppna för nya perspektiv på samhälle. Effekter: Fler berättelser som bättre speglar samhället; museet som en arena för inkludering och demokratiska samtal.

## STIFTELSEN LÄNSMUSEET VÄSTERNORRLAND

2016 års verksamhet på Murberget Läns-  
museet Västernorrland har haft en stor bredd.  
Verksamhetsplaneringen har utgått från  
nationella mål för kultur och kulturmiljö  
samt regionala och kommunala styrdoku-  
ment. Nedan följer en beskrivning av verk-

samheten i stora drag. Inledningsvis beskrivs  
vårt arbete med tillgänglighet, integration och  
mångfald – de teman som starkast följt oss  
genom året. Därefter beskrivs årets verksam-  
het inom de olika verksamhetsgrenarna.

### MUSEET SOM MÖTESPLATS – INTEGRATION, INKLUDERING OCH TILLGÄNGLIGHET

Hösten 2015 och hela 2016 som följde har  
präglats av den omfattande flyktingström-  
men och av det ansträngda läget vad gäller  
mottagandet i våra kommuner. Alla – civila,  
näringsliv, offentliga institutioner – ville bidra  
för att underlätta situationen så mycket  
som möjligt, och länsmuseum fattade snabbt  
beslut om att vara aktivt i kläutlämning  
och att öppna upp verksamheten på bästa  
sätt för de mest behövande. Detta visar också  
hur vi snabbt kan samla sina krafter och  
rikta sin verksamhet dit den mest behövs, i  
tid av kris eller omfattande specifika behov.  
Det uppstod kaos i entréhallen, det var sam-  
ordningsproblem kring tider och kösystem.  
Hanteringen av de stora mängder kläder som  
olika privatpersoner bidrog med ställde krav  
som vi inte var vana vid. Känslotvingar hos  
dem som behövde hämta varma kläder följde.  
Det växte fram en omfattande verksamhet  
som hemslöjdskonsulenterna startade i en-  
tréhallen med slöjdaktiviteter, som en jämlik  
mötesplats utan språk, eller kulturella för-  
kunskaper. En hastig ändring av öppettider,  
dokumentationer och en rad andra åtgärder  
genomfördes.

Efter att de mest akuta insatserna avslutats,  
har Länsmuseum fortsatt valt att prioritera  
integrations- och mångfaldsarbete i verksam-  
heten. Efter att ha varit delaktiga i den akuta  
situationen, så blev integration och tillgäng-  
lighet nyckelfrågor.

*Hemslöjdskonsulenterna sökte och fick bidrag till  
projektet "Integration och språk" (beskrivs under*

*rubriken Läns-hemslöjdskonsulenterna).  
Dokumentation gjordes med familjer och enskilda  
personer som kommit hit som flyktingar.*

*Genom ett samarbete med SNF ordnades  
vandringar, workshops och en utställning  
med en asylsökande familjs egen berättelse  
och bilder.*

*En informell referensgrupp bildades på flykting-  
förläggningen Waterfront (gamla fängelset).*

*En månad innan ordinarie öppethållande av  
friluftsmuseet kunde både asylsökande  
och andra intresserade delta i olika aktiviteter  
på friluftsmuseet.*

Planeringen kunde sakta börja ta en viss form  
kring programaktiviteter och annan verksam-  
het. I projektet "Integration och museer", som  
pågått under år 2016, har museet samverkat  
med Sundsvalls museum i genomförandet.  
Med integrations- och inkluderingsperspektiv  
har vi fokuserat på att betrakta och analysera  
de befintliga verksamheter som finns på mu-  
seerna. Är de tillgängliga för alla, om inte hur  
kan vi göra dem det? I centrum för just detta  
projekt står de nyanlända. Projektet har ar-  
betat med hur Länsmuseum och andra museer i  
länet kan vara en resurs i integrationsarbetet.  
Där har bland annat våra interna arbetspro-  
cesser och vår externa kommunikation ses  
över. I detta projekt har Länsmuseum samar-  
betat med museer, föreningar, organisationer,  
SFI, Härnösands folkhögskola m.fl.



Medhanie Alemayo bjuder på Eritreanskt kaffe vid en kaffeceremoni.

Rent praktiskt har de större program och pedagogiska aktiviteter som genomförts under året haft extra fokus på att vara tillgängliga för nyanlända och nya svenskar, t.ex. genom att programmen översatts till lätt svenska. Här ser vi t.ex. nationaldagen, midsommarafton, Kalas i Parken/Clowner utan gränser, Internationella festen och Mötesplats Murberget. Utställningen Bengt Lindström – de sju dödssynderna har språkpassats till arabiska, engelska, tigriska och franska. Utställningen Vikingasilver hade guidningar på dari, tigrinja och arabiska. En "informationsinsats" genomfördes där vi åkte ut till Samlingspunkten med bildstöd, SFI, Sambiblioteket, folkhögskolan samt några asylboenden. Vi informerade om Murbergets sommaraktiviteter på arabiska, dari och tigriska.

Som ytterligare led i att göra vår verksamhet mer tillgänglig för alla, så utökades museets öppettider från sex till sju dagar i veckan och vårt kafé Murberget återöppnade med miljömässig profil efter att ha varit stängt. Friluftsmuseets säsong förlängdes 2016 från två till tre månader.

## SAMLINGAR OCH TILLGÄNGLIGHET

Kommunikation blir allt viktigare för vår museiverksamhet. Det är avgörande att via olika digitala plattformar på webb göra museet tillgängligt och efterfrågat. Länsmuseum har fortsatt ett omfattande arbete att göra när det gäller vår strategiska kommunikation – tillgänglighet, målgruppsanalys och val av kanaler.

Under 2016 har vi tillgänglighetsanpassat vår webb och länets kulturarvsportal utifrån Kulturrådets krav som i sin tur följer den internationella standarden för tillgängliga webbsidor (WCAG 2.0 A). Vad gäller tillgänglighet i stort så återstår ett systematiskt arbete med att göra museet tillgängligt för en så bred publik som möjligt, här handlar det t.ex. om att erbjuda översättningar till andra språk i utställ-

Sedan tidigare arbetar Länsmuseum tillsammans med Härnösands kommun i vår gemensamma samarbetsyta Arena Murberget. Den har skapats med syftet att arbetet för integration och mot utanförskap, ska fortsätta och kunna utvecklas på vår arbetsplats, och i samarbete med arbetslivsförvaltningen. 2016 har praktikanter arbetat hos oss både i kaféet och med underhåll av byggnader på friluftsmuseet.

Dessutom har en del gjorts en fortsatt dokumentation av de integrationssatsningar som startade 2015. Det gäller dels Familjen Kabani, med dokumentation och utställning, dels en berättelse om Adicted to pain, en asylsökandes erfarenheter. Ytterligare dokumentation har genomförts av metodutveckling genom visningar i utställningen Destination hembygd och i basutställningar. Vidare har museet dokumenterat arbetet i en informell referensgrupp, på flyktingförläggningen Waterfront. Vi har här samverkat med folkhögskola och föreningar/grupper.

ningarna, något som påbörjats under året.

Föremålsdatabasen som vi arbetar med är ett viktigt redskap för att tillgängliggöra våra föremålssamlingar digitalt. Målet är att göra hela samlingen tillgänglig digitalt, och det pågår ett omfattande digitaliseringsarbete som i förlängningen syftar till att göra alla delar tillgängliga publikt. Den digitala samlingen ska kunna fungera som ett första möte med vårt museum. Under 2016 har vi i ett ABM-samarbete i stort sett färdigställt Kulturarvsportalen, vilken syftar till att tillgängliggöra länets kulturarv. Meningen är att civilsamhället ska kunna digitalisera föremålssamlingar, arkivmaterial m.m. Under 2017 kommer Kulturarvsportalen vara färdig att storlanseras.



Marianne Hedman intervjuas av Mona Nilsson och filmas av Björn Grankvist.

Ett utredningsarbete rörande museets nuvarande magasins- och förrådsytor har satts igång i syfte att öka/återta publika verksamhetsytor samt effektivisera nyttjandet av klimatstyrda utrymmen. Detta är ett omfattande arbete som är i sin början. Med anledning av Textilarkivets flytt under 2017, kommer detta arbete att intensifieras än mer, och det är en viktig framgångsfaktor för museet att vi lyckas med effektiviseringen.

Inom Kulturarvs-IT arbetar vi med att digitalisera och tillgängliggöra våra samlingar. Under 2016 har man mestadels fokuserat på att digitalisera konstnären Arne Jones material som består av skulpturer, skisser, teckningar, fotografier, anteckningar och övriga dokument som är relaterade till Arne Jones konstnärskap. Målet är att hela arkivmaterialet blir digitalt tillgängligt och delvis registrerat i databasen Collective Access innan hela beståndet placeras i museets arkiv. Också andra samlingar digitaliseras av Kulturarvs-IT.

Dokumentation har genomförts i koppling till museets samlingar; här har Mariann Hedmans donation till Textilarkivet utgjort en central del. Vi har även mottagit en donation av filmer, bilder och annat material kopplat till dansområdet, en gåva av bilder från Hemsön och en omfattande livsberättelse kopplad till Hemsön. Dokumentationsprojektet Kvinnor födda under 1930-talets livsstrategier i mötet med det nya samhället har fortsatt under året.

Forskningsprojektet "Skärningspunkter och glapp i länkat, delat och nätverkat kulturarv" har genomfört sitt andra och avslutande år. Projektet undersöker föreningar som förvaltar kulturarv och hur dessa föreningar digitaliserar detta, hur föreningarna samverkar med museer och hur museer bemöter andra digitaliserande kulturarvsaktörer. Två artiklar har publicerats.

## UTSTÄLLNINGAR OCH PROGRAMVERKSAMHET

### ÅRETS UTSTÄLLNINGAR

25 Kvadrat – 11 dec 2015 – 17 jan 2016 (samarr. Svensk Form)

Gudrun Sjödén, 40 år av inspiration – 31 jan - 30 april 2016

Y-salong 6/2-10/4, 2016 (samarr. Konstkonsultenterna i Västernorrland)

Familjen Kabani 16 april – 10 juni 2016

(Samarr. Naturskyddsföreningen, Mona Nilssons projekt)

Lindström och Lappkungen 14 feb 2015 – 25 sept 2016

Kicki Jeschke – Textilkonstnär från Ånge 21 maj – 25 aug 2016

Vikingasilver 5 juni – 25 sept 2016

Destination Hembygd 5 juni – 30 okt 2016

(samarr Hembygdsförbunden Ångermanland och Medelpad)

Broderat x 3 – 17 sept 2016 - 5 feb 2017

Slöjdstories 12 nov 2016 – 8 jan 2017 (produktion av Länshemslöjdskonsulenterna)

Alla ska passa in 21 okt 2016 – 8 jan 2017

Tomteutställning 4 dec 2016 – 8 jan 2017

Under året har vi haft tio utställningar på Murberget och en av dem, "Slöjdstories", är en vandringsutställning som reser runt i länet och har visats eller kommer att visas i länets alla kommuner. På Textilarkivet i Sollefteå har två utställningar visats.

Utställningen "Vikingasilver" öppnade den 5 juni. Två av länets stora silverskatter, från Djuped i Ångermanland och Stige i Medelpad visades för första gången en sommar i länet. Dessa förvaras till vardags i magasin på Statens historiska museum. Då utställningsproduktionen var behäftad med betydande kostnader genomfördes ett pilotprojekt med entréavgift, detta var möjligt då "Vikingasilver" visades i ett avgränsat utrymme. Utställningen "Vikingasilver" kom till på initiativ av Styrnäs hembygdsförening.

Den 5 juni startade även utställningen "Destination Hembygd". Detta var ett samverkansprojekt med länets 63 hembygdsföreningar med anledning av riksförbundets 100-årsjubileum. I utställningen "Destination Hembygd" fick vi låna unika föremål från länets alla hembygdsföreningar. Resultatet blev en exposé över länets historia, alla socknar och över ett 5000-årigt tidsspann. På friluftsmuseet svarade föreningarna för var sin dag, för att visa upp sig. Parallellt visade föreningarna en egenproducerad utställning i museibygnaden.

I Västernorrland lyckades vi ovanligt bra med att lyfta hembygd rörelsen i en gemensam satsning mellan Läns museet, Västernorrlands Hembygdsråd, som består av de två hembygdsförbunden och alla 63 hembygds-

föreningar. De båda utställningarna fick stort genomslag vilket märktes i de ökade besöksiffrorna. Vi kan också berömma oss över att den gemensamma satsningen var den största också i ett nationellt perspektiv. De ideella krafterna i länets hembygd rörelse (bestående av 14 500 medlemmar) och Läns museet är naturliga samarbetspartners, vi delar samma engagemang för länets kulturhistoria och utveckling.

Detta år var det premiär för Birka Cruises kryssning till Höga Kusten. Den första båten kom till Härnösand på nationaldagen och vi hade förutom firandet i stort guidade visningar varje halvtimme. Dessa visningar genomfördes även vid Birkas besök den 14:e och den 24 juni.



Ulrika Boos Kerttu tillsammans med Gudrun Sjödén.



8/12 2015–28/2 2016

# 25 kvadrat

25 arkitekter tolkar Attefall

**SMART I KVADRAT**  
Lördag 16/1 kl. 13.00

Två föreläsningar om design och inredning på liten yta.

**13.00** Gräv där du står, Bertil Harström, arkitekt SIR/MSA, berättar om bl. a. Treehotels i Harada.

**14.00** Louise Eriksson Flym, interior designer & visual merchandiser anlitad av IKEA Worldwide.

Svensk Form  
Västernorrland

Fri entré [www.murberget.se](http://www.murberget.se)  
Härnösand. Öppet alla dagar 11-16  
Butik & kafé, tfn 0611-886 00

**murberget**  
Länsmuseet Västernorrland



**DESTINATION HEMBYGD 63**

Invigning 5 juni kl. 13.00

63 hembygdsföreningar har tillsammans med Murberget gjort en utställning för att fira 100 år!

5 JUNI – 30 OKTOBER 2016

Fri entré [www.murberget.se](http://www.murberget.se)  
Härnösand. Öppet alla dagar 11-16  
Butik & kafé, tfn 0611-886 10

**murberget**  
Länsmuseet Västernorrland



**SLOJD STORIES**

1 UTSTÄLLNING  
24 HISTORIER  
VERNISSAGE

12 NOVEMBER  
kl. 13.00

MURBERGET  
HÄRNÖSAND  
12/11 2016 – 8/1 2017

[www.slojdstories.se](http://www.slojdstories.se)

Fri entré [www.murberget.se](http://www.murberget.se)  
Härnösand. Öppet alla dagar 11-16  
Butik & kafé, tfn 0611-886 00

**murberget**  
Länsmuseet Västernorrland



**Alla ska passa in**

21 oktober 2016 – 30 januari 2017

En aktuell vandringstillställning om ungdomar – för ungdomar.  
Hur dömmar vi andra människor och hur känns det att bli dömd.

Fri entré [www.murberget.se](http://www.murberget.se)  
Härnösand. Öppet alla dagar 11-16  
Butik & kafé, tfn 0611-886 00

**murberget**  
Länsmuseet Västernorrland



PRODUCERAD AV  
**KULTUREN**

*Gudrun Sjödén*

40 år av inspiration | 31/1 2016 - 30/4 2016

Fri entré [www.textilarkivet.se](http://www.textilarkivet.se)  
Öppet onsdag – söndag 12-16  
Nippan 22, Sollefteå, tfn 0611-886 10

**textilarkivet**  
Länsmuseet Västernorrland



**Broderat x 3**

Lager på lager – Ylva Varik öppnar den 17 september kl. 12.30

Svart Broderi – Linda Lasson öppnar den 8 oktober kl. 12.30

Ur samlingarna – Textilarkivet öppnar den 8 oktober kl. 12.30

Fri entré [www.textilarkivet.se](http://www.textilarkivet.se)  
Öppet onsdag – söndag 12-16  
Nippan 22, Sollefteå, tfn 0611-886 10

**textilarkivet**  
Länsmuseet Västernorrland



**Y Salong 16**

6 FEBRUARI – 10 APRIL 2016

**murberget**  
Länsmuseet Västernorrland



**Familjen Kabani**  
عائلة قبانى

يُفتح 16 نيسان الساعة 13:00  
قصة عائلة قبانى بل فيديو صوت وصورة يروي رحلت العائلة من سوريا إلى هارنوساند.  
ميلي لونينستيد مسنقة المتحف تعلن افتتاح العرض.

Fri entré [www.murberget.se](http://www.murberget.se)  
Härnösand. Öppet alla dagar 11-16  
Butik & kafé, tfn 0611-886 10

**murberget**  
Länsmuseet Västernorrland

Bengt Lindström  
DE SJU DÖDSSYNDERNA

INVIGNING AV NY UTSTÄLLNING



Söndag 23 Oktober kl. 13.00

Föreläsning av Anders Lidén.  
Utställningen med Bengt Lindströms egna texter och verk.

Fri entré [www.murberget.se](http://www.murberget.se)  
Härnösand. Öppet alla dagar 11-16  
Butik & kafé, tfn 0611-886 00

**murberget**  
Länsmuseet Västernorrland



**Kicki Jeschke**  
– textilkonstnär från Ånge  
21.5 2016 – 28.8 2016

Utställningen öppnar 21 maj kl. 12.30.  
Kicki Jeschke medverkar vid öppnandet.

Fri entré [www.textilarkivet.se](http://www.textilarkivet.se)  
Öppet onsdag – söndag 12-16  
Nippan 22, Sollefteå, tfn 0611-886 10

**textilarkivet**  
Länsmuseet Västernorrland



**VIKINGASILVER**

5 JUNI – 25 SEPTEMBER

Murberget Länsmuseet Västernorrland presenterar länets två största skatter från Vikingatiden. Mynt och smycken från hela världen. Entré vuxna 100,-, barn upp till 18 år går in gratis.

[www.murberget.se](http://www.murberget.se)  
Härnösand. Öppet alla dagar 11-16  
Butik & kafé, tfn 0611-886 10

**murberget**  
Länsmuseet Västernorrland



Tip: Passa på att få i vår kate innan vandringen.

**Tomtevandring**

Följ med på tomtevandring varje söndag kl. 15.00 – 16.00  
27 november 2016 – 8 januari 2017  
Utställningen är öppen alla dagar.  
Samling vid Museets entré.

Fri entré [www.murberget.se](http://www.murberget.se)  
Härnösand. Öppet alla dagar 11-16  
Butik & kafé, tfn 0611-886 00

**murberget**  
Länsmuseet Västernorrland



Tidsresa i skolan på Murbergets friluftsmuseum.

För att tillgodose barn och ungas rätt till kultur, demokratiskt inflytande och engagemang inom både kulturområdet och i viktiga samhällsfrågor växlas pågående arbete upp som viktig del av museets utvecklingsarbete.

Museets pedagogiska basverksamhet har löpande i uppdrag att förmedla länets historia och kulturarv till länets skolor, från förskola till högskola. Det gör vi genom temavisningar och program i museets basutställningar, tillfälliga utställningar och Friluftsmuseets miljöer. Basverksamheten löper terminsvis och bokas av lärare på tider och teman som passar dem. Museets pedagoger åker även ut till skolor som inte har möjlighet att besöka museet. Inom basverksamheten ligger även så kallade tidsresor för förskola och grundskola. Årets tidsresa hade temat "På luffen" där vi genom fakta, rollspel och drama tog upp ämnen som utanförskap, rotlöshet och medmänsklighet. Förutom kulturarvet arbetar vi även direkt med samhällsaktuella ämnen. Genom vandringsutställningen "Alla ska passa in" genomfördes workshops kring normkritiskt tänkande för gymnasieelever.

Under året fick barn och elever från förskola och grundskola möta och samtala kring samtidskonst från länet i samband med utställningen Y-salong. Med inspiration från konstverken skapades sedan egen konst tillsammans med en konstpedagog i museets konstateljé.

Som ett steg i museets arbete med integration genomfördes "Mötesplats Murberget" under våren. SFI-grupper samt asylsökande bjöds in till Friluftsmuseets miljöer där vi genom bakning i vedeldad ugn, trädgårdsskötsel, akvarellmålning och hantverk hade många givande möten och trots språkförbistring en hel del kunskapsutbyte. Ett samarbete med SFI-utbildningarna är påbörjat för att hitta hållbara former för samverkan mellan våra respektive pedagogiska uppdrag.

I samarbete med Härnösands kommun erbjuder pedagogerna reminiscensträning för personer med demensdiagnos. Under hösten har det varit återkommande träffar för dementa och anhöriga på museet samt uppsökande verksamhet på boenden.

Hemslöjdskonsulentverksamheten i Västernorrland är placerad på Murberget, och bedriver aktivt hemslöjdsfrämjande arbete. I ordinarie verksamhet utbildas slöjdklubbshandledare, det hålls slöjdverkstäder och kurser. Förutom detta så har verksamheten stort fokus på slöjdförmedling genom olika projekt, så också detta år.

Projektet Mönster som drevs av hemslöjds-konsulenterna under 2015, mynnade ut i vandringsutställningen "Slöjdstories", som beskrivs under utställningar. Premiärvernissage hölls i juni på Örnsköldsviks museum och konsthall. Utställningen har därefter visats i Timrå och Härnösand och turnerar vidare i länet under våren 2017.

Fyrlänsprojektet "Next Level Craft" avslutades med utställning i Jokkmokk. Vernissage samordnades med det sista av flera nätverks-

träffar för slöjdare från alla fyra län. Detta är ett gott exempel på samarbete mellan de fyra norrlandslänen.

Sedan 2014 har hemslöjdskonsulenterna drivit flera Sloydify Society-projekt med bidrag från Kulturrådet. Under juni 2016 genomfördes det allra sista, Gårdscirkus. Under Gårdscirkus samarbetade 7-8 funktionsnedsatta ungdomar med slöjdhandledare och volontärer i att skapa en modell för sommarlägerverksamhet med cirkustema. En komplett cirkusföreställning med cirkusnummer, slöjdade dräkter och rekvisita samt djurdressyr blev en lyckad slutpunkt för projektet. Konceptet kommer fortleva som återkommande sommarlägerverksamhet riktad både mot funktionsnedsatta ungdomar och som ordinarie sommarlägerverksamhet. Gårdscirkus 2016 finns dokumenterad i en kort film.



Slöjdstories på Textilarkivet i Sollefteå.



## ARKEOLOGI

Murberget genomförde drygt tio arkeologiska undersökningar av olika slag under 2016. Ett lite speciellt projekt under året var undersökningarna vid Västland-Maland i dalgången norr om Sköns kyrka i Medelpad. Undersökningen bekostades av Länsstyrelsen för att få ett bättre informationsunderlag för den fortsatta förvaltningen av fornlämningsmiljön. På platsen finns flera rester efter gravar, så kallade storhögar, som uppförts över samhällets översta skikt under järnåldern. Tidigare har man hittat provinsialromerska bronskärl och en guldring. Under 2016 påträffades bland annat en romersk silverdenar präglad under 113-117 e.Kr (Trajanus), fragment av en dräktnål av silver från folkvandringstid (400-550 e.Kr.) och fragment av keramik. Den romerska silverdenaren är den första som hittats norr om Mälardalen.

Ett intressant och spännande fynd gjordes också vid utgrävningar av ett 1600-talsvrak i Skeppshamn ute på Tynderö (i Timrå). En vante, nålbunden i ullgarn och slitlapp av växtfiber, för en vänsterhand, hittades. Förmodligen tappades den i nära anslutning till förlisningen, kanske av någon i besättningen. Skeppet förläste hösten 1680 efter att skeppet hade tillbringat natten vid Skeppshamn. Dagen innan hade skeppet (och besättningen) varit på Korsmässomarknaden i Härnösand. Vanten har konserverats av Textilarkivet.

Den arkeologiska verksamheten på museet är grundad på uppdrag utifrån och är därmed inte forskningsbaserade. Trots detta kan resultaten från dessa uppdrag bearbetas vetenskapligt och därmed bidra till, och medverka i, forskning på hög internationell nivå. Två undersökningar, Spjutåsberget och Eldnåset, har uppmärksammats genom två föredrag på konferenser av European Association of Archaeologists (Istanbul 2014 och Glasgow 2015) samt genom artiklar, varav den ena i en internationellt ansedd publikation.

På Spjutåsberget har påträffats lämningar som tyckts tillhöra en skogssamisk grupp under ett kritiskt skede i deras relation till majoritetssamhället. Kommande forskningsinsatser förväntas belysa hur tro och religiösa föreställningar kan stärka individens och gruppens identitet och sammanhållning inför svåra och utifrån kommande socioekonomiska påtryckningar.

Länsmuseets vetenskapliga undersökning av boplatser på Eldnåset i Haverö socken, Medelpad, har påträffat ett stort antal stenföremål. Genom jämförelser med likande föremål från andra trakter ser man att de människor som befolkade Medelpad för 10 000 år sedan upprättade och höll kontakter med andra folk både öster-, väster- och söderut. Föremålen ska inte ses som ett bevis för handel i traditionell mening. Dessa ting är istället ett uttryck för sociala relationer grupper emellan och visar att de förhistoriska människorna i Medelpad ingick i ett större ideologiskt, socialt och ekonomiskt nätverk som innefattade stora delar av Fennoskandia. Stenåldersboplatser på Eldnåset belyser hur koloniserande pionjärer tog Västernorrland i besittning efter att inlandsisen drog sig undan ca 8200-8100 f.Kr. Dessa människor stod inför en omfattande klimatförändring med långtgående konsekvenser för växter, djur, vatten, land och väder och deras socio-ideologiska förhållanden och föreställningar. Kommande forskningsinsatser förväntas åskådliggöra hur dessa förhistoriska människor bemötte och påverkades av denna ekologiska omdaning. Detta kan därigenom ge oss en fingervisning om vår egen stundande framtid.



## BYGGNADSVÅRD

Inom byggnadsvården är det framförallt två projekt som är särskilt värda att uppmärksamma. Det var det restaureringen av länsresidenset. Länsmuseumets byggnadsantikvarie var med i projektet och höll bland annat föredrag för deltagarna på Stenstadsseminariet, där entreprenörer och antikvarier deltog. Stiftets Orgelprojekt är också ett projekt att uppmärksamma. Orgelprojektet handlar om kyrkorglar i deras kulturhistoriska kontext och ska pågå under 2015–17. Projektet sker i Härnösands Stifts regi och omfattar förutom Länsmuseumet Västernorrland också Stiftets kyrkomusiker, Mittuniversitetet och Jamtli.

Tanken är att ur respektive expertområden inventera Stiftets kyrkorglar ur såväl musikt teknisk som kulturhistorisk synpunkt, där en antikvarie vid respektive museum tittar på orgeln ur byggnadsantikvarisk utgångspunkt. Projektet startade med en förstudie i Härnösand 2014. Själva orgelinventeringen sju sattes 2015 och fortsatte under 2016 med seminarier och besök i stiftets kyrkor i de båda länen.

Under 2016 har länsmuseumet försökt rekrytera en ny byggnadsantikvarie, men rekryteringen misslyckades. Kompetensförsörjningen på området är i nuläget svag och verksamheten



### KONSERVERING

Större målerikonserveringsprojekt har skett i Forsa, Hög och Nordingrå kyrka. I Nordingrå kyrka har även stöldsäkring av skulpturer skett. Konservatorsverksamheten har också haft uppdrag i Norrbottens län, i Nederluleå kyrka i Gammelstad, och förutom det har verksamheten haft ett flertal mindre uppdrag.

Länsmuseumet har under delar av året haft en anställd textilkonservator som arbetat med uppdragsverksamhet. Goda kontakter med församlingar etablerades, och det finns en god

grund att stå på inför fortsatt utvecklingsarbete inom textilkonserveringen. Under 2016 tog länsmuseumet emot Arne Jones samling, en samling bestående av arkivmaterial, olika typer av föremål och skulpturer. Samlingen har stort nationellt och internationellt intresse. Samlingen är dock i behov av omfattande konservering, och under hösten har länsmuseumet satsat extra resurser på att konservera den delen av samlingen som är arkivmaterial. Under 2017 fortsätter arbetet med att tillgängliggöra Arne Jones samling.

## UNDERHÅLL AV FYSISK KULTURMILJÖ

Eftersom friluftsmuseet ligger i en miljö med ytligt grundvatten, mycket lera och dessutom i en sluttning har vi problem med säsongsbundna vattenskador på våra vägar och markområden. Under hösten 2016 genomfördes därför ett omfattande vägunderhåll och dräneringsarbete för att försöka reducera de återkommande skadorna på vägarna och på bebyggelsen framför allt i anslutning till torget.

En annan viktig åtgärd var byte och tjärning av takspånen på Ulvö kapell. Eftersom det invändiga väggmålningarna är målade direkt på timmerstommen är det nödvändigt att hindra takläckage samt alla andra orsaker som kan leda till fuktrelaterade skador på timmerstommen.

Flera andra insatser har också genomförts under året. Målning av Melinderska huset, omläggning av plåttak på Spjutegården och en statusinventering av museets byggnader med plåttak. P.g.a. avsaknad av tillräckliga personresurser under sommaren så fick underhållet av Gammelgården i Myckelgensjö skjutas på framtiden.

För framtida hantering av museets byggnader och markområden har vi nu påbörjat en inventering/uppmätning av museets byggnader. Detta underlag skall bilda grunden för det fastighetsverktyg som kan underlätta en framtida förvaltning. Inventeringsarbetet sker löpande av museets personal i mån av tid.



Melinderska huset på Murbergets friluftsmuseum.



## SAMVERKANSPROJEKT

Fyra viktiga projekt genomfördes under året. De har huvudsakligen finansierats med anslag från Landstinget Västernorrland:

**Flytt Arne Jones:** Efter gåva till Läns museet från skulptören Arne Jones dotter Ditte Jones Lundgren, överflyttades en större samling av konst, modeller, skisser, bilder arkivalier med mera, från Ålsta folkhögskola till Läns museet. Bidraget bekostade inventering, volymbedomning, packning, transporter och magasinering under flytten. Föremålen magasineras där efter i Läns museet lokaler på Murberget.

**Arena Murberget:** Arenan är ett samarbete mellan Härnösands kommun och Läns museet med syftet att ge personer meningsfull sysselsättning. Detta skedde genom instegsarbeten för nyanlända flyktingar för att ge både arbetspraktik och språkträning. Arbetena fanns vid Kafé Strömkarlen och friluftsmuseets miljöer. Projektet har även samarbetat med SFI i Härnösand, Sundsvalls museum och Kalmar läns museum där metoder för integrationsarbete diskuterats. Ett stort antal aktiviteter har genomförts på friluftsmuseet och i museibygnaden. Se under "Museet som mötesplats".

**ABM Resurs, avslutning:** Projektet har framför allt syftat till att avsluta arbetet med steg tre i portalen Kulturarv Västernorrland. Portalen har fått en webbsida som uppfyller dagens krav på tillgänglighet vad gäller olika tekniska enheter och är flerspråkig; svenska är huvudspråk, stora delar av portalens texter finns även på engelska, finska, samiska och meänkieli.

**Y Salong 2016:** Y-salong är en jurybedömd konstsalong där konstnärer med förankring i Västernorrland kan lämna in verk för bedömning och urval. Projektet syftade till formgivning, program och konstpedagogiska aktiviteter. 97 konstnärer sökte till Y-salong varav 69 kvinnor och 28 män. Årets jury bestod av Camilla Castor konstnär från Umeå, Bengt Frank konstnär från Luleå. Totalt har de bedömt 380 verk. Y-salong 2016 hölls öppen 6/2–10/4 och besöktes av allmänhet, skolklasser och nya länsbor som kommit att ha läns museet som en mötesplats under hösten och vintern.

## FRAMTIDENS MUSEUM

Året har varit speciellt också i det avseende att en ny läns museichef började i september, efter ett halvår då en t.f. museichef upprätthållit verksamheten. Verksamhetsplaneringen och insatserna har förstås påverkats av detta utgångsläge, och inför 2017 är vi mitt i utformandet av ny organisation, liksom i framtagandet av nya och förbättrade processer för planering och uppföljning. Den riktning som uttrycks i nationell kulturpolitik samt regional och kommunal politik utgör grunden, samtidigt ska vi nu hitta välfungerande och bra mål för vår verksamhet inom förändringsarbetet "Framtidens museum". Här följer några av de verksamhetsområden vi särskilt ska satsa på under 2017:

*ta fram ett förslag för hur vi kan genomföra vårt länsuppdrag och i liten skala praktisera och utvärdera detta*

*tillgängliggöra det textila kulturarvet på nytt, efter att Textilarkivet läggs ner*

*tillgängliggöra det maritima kulturarvet för fler, med Fritidsbåtsmuseet*

*förbereda en satsning på den publika verksamheten för barn och unga i enlighet med vårt uppdrag, framförallt digitalt och fysiskt genom utställningar, program och pedagogisk verksamhet*

*förbereda en utveckling av våra basutställningar, för att inkludera fler perspektiv och berättelser*

*förbereda för att forma en vision för friluftsmuseet, inklusive våra affärsområden*

Härnösand i februari 2017

Jenny Samuelsson  
läns museichef



## BESÖKSSTATISTIK

	<b>2016</b>	<b>2015</b>
Museibyggnaden	85 522	78 773
Friluftsmuseet	20 853	23 630
Textilarkivet	4 482	3 073
Gammelgården	1 707	1 500
Ulvö kapell	5 966	4 744
<b>Totalt</b>	<b>118 530</b>	<b>111 720</b>